

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

(א) [מ"ק יג:]. (ב) [ע' נע] וסופת ר"ה יב. ד"ה תנא, (א) [ג'ל ומשך הכל לרוב וגו'], (ד) [בשאלמות פ' גאט פ"י קהא איתא וכל תבואת שדה אמר אבי וכו' וזה תבין פי' הר"ן ד"ה הכזו], (ה) [ג'ל ממנתא], (ו) עירובין מה. [ע"ש כמה שייטוס], (ז) [נקודין לו: וטס כמנן וע' מוס' מיר כד: ד"ה אמר שמואל וכו' פירוש על זה], (ח) [גירסת הערוך בערך שקף ב' ששוקפין וכו"א בשאלמות פשתם גאט סימן קהא], (ט) [שנת ע"ו].

תורה אור השלם

1. ובפר"ק הדיבר הדיבר בני ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר ודבש ועשר תבואתן פורה בשמאל הבל לרב הביאה:
2. דברי הימים ב לא ה (יח) וכן באר פירוקה שורש פרוק ד"ר העם במחקר במשפחת הממך ומתוך (ט) ומתקנה נחליאל ומנחליאל במוח:
3. ומבמות הריא אשר בשדה מואב אשר הפסוק ונשקפה על פני הישימן: במדבר כא כ

הגרות הב"ח

(א) גמ' תנא נמי הכי ושוין: (ב) רש"י ד"ה ר' מאיר וכו' בכל מין דמידין דרגן משמע: (ג) ד"ה אמר אבי לעולם דגן כל דמידין משמע ה"ס' ואחי' מ"ה מאי ופירין וכו' מילי דמידין ה"ס' ואחי' מ"ה דלג משמע כל מילי אלא: (ד) ד"ה ותבואת וכו' מחמת תבואה קאמר וריקור תבואה ה"ס': (ה) ד"ה נתלפת שבעה לו: (ו) ד"ה ששוקפין כ' מנו השקף. י"ב ע"ל בעירושו סוף דף ט:

מוסף רש"י

הדין מיוגא דמי למויגא דרבא כו'. רב יוסף קני נהור הוא ולא היה רוחא והכירו בעטם היין שהוא מוג', לפי שהיה ממי רב יוסף כמנוג' על רבא מתלה שיהיה בקי ליתן מיס גמדה (ערוכין טד).

מתני' אלא מחמשה מינין. חטה ושעורה וכוסמין ושיפון ושבלת שועל: רבי מאיר אומר כו'. זהא ודאי מודיעא לך שהנודר מן התבואה אינו אסור אלא מחמשה מינין אבל הנודר מן הדגן אסור בכל מין דמידין (ו) משמע דבר שעושין ממנו כרי ופול המצרי יבש עושין ממנו כרי ולהכי אסור: **גמ'** למימרא דדגן.

והייב צמעש מן התורה ואפי' משאר מינין מדקמי הנודר מן הדגן אסור בכל: וקפירון הדבר. כלומר קיבלו עליהם תקנתא של חזקיהו לעשר הכל כדכתיב הכזו בני ישראל וגו' אי אמרת שבלמא דדגן לא משמע אלא מחמשה מינין היינו דלמא קרא למימר הכזו בני ישראל דאפי' דבר שלא נמחייב צמעש מן התורה כגון שאר מיני דמידין היו מעשרים כדי להחזיק בתקנה אלא אי אמרת דגן כל מיני דמידין משמע מאי ופכרין הדבר הכזו כלומר מה הוסיפו על מנה שכתבו בצורה: **אמר אבינו** (ו) כל דמידין משמע ומאי ופכרין הדבר הכזו לאיחויי פירות האילן וירק שהכזו זו בני ישראל ליתן מהן מעשר דמדאורייתא לא מחייב צמעש אלא מידי דמידין דלא משמע אלא מחמשה מינין: וטעמא דהא דלא למא דתבואה משמע כל מילי דמא דמא דמידין ופכרין הדבר הכזו בני ישראל כו' אמר רבא תבואה לחוד תבואת שדה לחוד בר מר שמואל פקיד דליתנון תליסר אלפי זוזי לרבא מן עללתא דנהר פניא שלחה רבא לקמיה דרב יוסף עללתא היכי מיקריא אמר רב יוסף (ז) **מתניתין** היא ושויין בנודר מן התבואה שאין אסור אלא מחמשה מינין א"ל אבי

מתני' הנודר מן הדגן אסור בפול המצרי יבש. לכוין דמידין שעושין ממנו דגן כצירא ליה לר' מאיר דדגן מיקרי: **גמ'** וקפירון הדבר. מקרא הוא גד"ה. דבימי חזקיהו לא היו זריזין להפריש תרומות ומעשרות עמד חזקיהו ותקן שיצאו אותם בית הב' וכתבו ופכרין עלתא דדבר שחמקה וזכרה תקנתא של חזקיהו: **הכזו בני ישראל וגו'** ואי אמרת דגן כל דמידין משמע מאי וכל תבואת השדה. דהא כל דמידין הוו בכלל דגן ואם כן כל תבואת השדה בכלל: **לאיחויי פירות האילן וירק**. שאין עושין דגן מהן: **לא מודים צנודר מן הסבואה וכו'**. דלע"ג דמני לה צממתינין בלשון יחיד דכרי הכל היא: **מהו דסימא תבואה כל מיני משמע**. מדמתרגמינן עללמא ועללמא משמע כל מיני דלמתינין לקמן: **בר מר שמואל פקיד וכו'** עללמא היכי מיקריא. שלא היה לו לרבא לטעול אלא מעללמא שימד לו [בר] מר שמואל: אינו אסור אלא בחמשה מינין.

והוא כצירא ליה לרב יוסף דכוין לעללמא תרגום תבואה הוא חמשת המינין בלחוד משמע: **עללמא כל מיני משמע**. דעללמא לשון ביאה והכנסה ושכח: **הדין מוגא דמי למוגא דכריה דרב יוסף כד המא**. דמזוג על חד תלתא מיל דכריה הוא דלמני (ט) כל חמרא דלא דרי על חד תלתא מיל לאו חמרא הוא: **מאי דכסיב ומדבר מסנה**. נמכוון רב יוסף להזהיר רבא שיהא שפל רוח צימתי: כל

מי דמי תבואה לא משמע אלא מחמשת המינין עללתא כל מילי משמע אהדרוהו לקמיה דרבא אמר הא לא קא מיבעיא לי דעללתא כל מילי משמע הדא הוא דאיבעיא לי שכר בתים ושכר ספינות מאי מי אמרינן כיון דפחתן לאו עללתא היא או דילמא כיון דלא ידיע פחתיהו עללתא היא אמרוה רבנן קמיה דרב יוסף אמר וכו' מאחר דלא צריך לן אמאי שלח לן איקפד רב יוסף שמע רבא (י) ואתא לקמיה במעלי יומא דכפורי אשכחיה לשמעיה דהוה קא מזוג קמיה כסא דחמרא אמר ליה הב לי דאמזוג ליה אנא ירב ליה וקא מזוג איהו כסא דחמרא כי קא שתי אמר הדין מזוגא דמי למוגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא אמר ליה הוה ניהו אמר ליה לא תיתיב אכרעך עד דאמרת לי פירושא דהדין מילתא מאי דכתיב (י) ומדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות א"ל כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל תורה ניתנה לו במתנה שנאמר ומדבר מתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם הגביה עצמו הקב"ה משפילו שנאמר (י) ומבמות הגיא ולא עוד אלא (י) ששוקעין אותו בקרקע שנאמר (י) ונשקפה על פני הישימון ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר

לא תיטיב אכרעך כו'. לפי שהגיס לצו שאל לו מקרא זה כדי להשפיל דעמו: **כמדבר שהוא מופקר לכל**. נעשית לו התורה כמו נחלס: **ששוקעין אותו בארץ**. כמו (י) המשקוף: **מלמד תורה חכמה לכל: נחליאל** (י) נחליאל

משמע. בלשון בני אדם: **מאי וכפרין הדבר**. רשיה דקרא נקט ומסיפיה קא פריך והאי ראשית דגן דמידין נקט ונחלס מה שנקרא דגן בלשון בני אדם ואי כל דמידין משמע מאי האי כל תבואת השדה דכתיב בסיפיה דקרא ומה שא' להוסף: **לאיחויי פירות האילן וירק**. דליתנון בכלל דגן ומיקור תבואת השדה: (פ"ב) הבל מורים בנודר מן התבואה שאינו אסור אלא בחמשת המינין. דלא מימא לנכין דגן לא משמע ליה אלא חמשת המינין תבואה כל מיני משמע דקאמר בתר הכי ומהי קברת רבנן וכי מאיר הפוסק בתבואה דגן: דעללמא כל מילי משמע. שם דעללמא משמע כל דבר מעולה ומשובח: **שכר בתים ושכר בהמות**. כיון דפחתי פחתיהו: **דמי וכו' מאי מודיעא**. דמי וכו' נכח נכח פחיתות שכתב: **דמי האי מודיעא**. דמי האי מודיעא הוא: **שהוא מופקר לכל**. ללמוד ומרמו לכל:

ה א ב ג מ"י פ"ט מהל' נדרים ה"ע ט"ש"פ י"ד פ"י ר"ח סעי' י"ז:

תוספות

מתניתין אסור בפול המצרי. דכל מידי דלדין משמעדין אומן ככרי נקרא דגן: וכפרין הדבר. פסוק הוא דכרי הימים שתיקן חזקיהו שיצאו המעשרות לאור לבית המקדש וכפרין תקנתו הכזו בני ישראל מעשר דגן מירוש ויצהר וכל תבואת שדה וכו' והשמה פ"ד לכל תבואת שדה כלומר כגון פול המצרי ספיפא דקרא סמך דכתיב כל תבואת שדה לרוב ואי דגן כל מיני דלדין משמע ל"ל מליכב כל תבואת שדה וכו' דגן דכתיב באורייתא מעשר דגן לא משמע אלא ר' מינין מיכיו הוא דכרי הימים משמע כל מיני דלא בלשון בי"א משמע כל מידי דמידין הוא נמי משמע כל מילי: **הבל מורים** אפילו רבנן שאין אסור אלא מה' מינין: **מתירב רב יוסף**. ויהי לרבי דלדין משמע כל מילי: **עללמא**. כל מין דמידין: **הא לא מביעיא**. דכל פירות חזקיהו עללמא כל דבר אולתין מקרי עללמא וכן שאר נכסין דעללמא מידי דהוא ענין משמע כ' קמיבעיא ליה שכר בתים שכר ספינות מי אמרינן כיון דכתיב ופחתי פחתיהו כל מילי דמידין משמע: **פי' דלא ידיע פחתיהו**. פי' שפחתי פחתיהו משמע ענין דלמא כל מילי דמידין משמע וזמון שפחתי פחתיהו (ע"ל) דלמא משמע ואיקרי עללמא: **שהוא מופקר לכל**. שיהיה מלמד תורה לכל: **ששוקפין**. לשון חסוקפה הנדרס:

פירוש הרא"ש

מתני' אסור בפול המצרי יבש. דגן כל מיני דמידין משמע שעושין ממנו כרי והכזו מן הדגן אסור בכל מין קמיתו ששוקפין מהם כרי: **גמ' וכפרין הדבר**. מקרא הוא דכרי הימים על חזקיהו שנתן לעשר מפירות ירק וכאשר נתחקה התקנה הכזו בני ישראל להביא מעשר מכל: **אי אמרת דגן כל דמידין**